European Union is a dynamic and continuous process that lasts throughout their activities. An important place is given to the motivation of teachers to self-improvement in order to achieve the highest level of professionalism. Teachers' self-improvement allows them to deepen their professional competence by understanding the social and cultural dimensions of education, based on their own needs and requirements of society. It is determined that any culture finds its unique reflection in the language, as well as in the study of the cultural heritage of the people, which is enshrined in their language as a reflection of the spiritual world of humans and their culture. It is emphasized that an important role in the motivational process of encouragement as a mechanism for influencing the professional self-improvement of foreign language teachers is played by the current system of encouragements in each European Union country. Encouragement systems reflect both the professional activity of an individual and the historical development of the country. Encouragement is a positive stimulating effect on the needs, interests, consciousness, will, behavior of foreign language teachers, as well as on the results of their work. Encouragement arouses the interest of the individual in obtaining certain social benefits and is used in cases of achieving results in own professional activities. Encouragement is used for successful performance of professional duties, important tasks, long-term work and is a mechanism of influence on the development of professional self-improvement.

The analysis of scientific works on the problem under research shows that in the European Union countries national educational traditions are combined, that the motivational process for self-improvement depends on individual characteristics, age, pedagogical experience, scientific degree, position and is encouraged by the relevant stimulating moral (expression of gratitude, rewarding with certificate of appreciation, etc.) and material (rewarding with a gift, additional payments, financial awards, grants, etc.) systems of payment for work. The system of additional payments is non-uniform not only in the universities of different European Union countries, but also within a specific higher education institution. Teachers can be nominated for state awards for outstanding merit to the country. State awards are the highest form of recognition for high merit in the development of education, science, economy, culture. State awards are established exclusively by the laws of each country.

Key words: *teachers, encouragement system, motivational process, self-improvement, European Union countries, foreign language*

УДК 373.5 (438)

Оксана Глушко
Інститут педагогіки НАПН України
ORCID ID 0000-0003-0101-9910
DOI

СУЧАСНА СИСТЕМА ОСВІТИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ

У статті розглянуто реформу освіти Республіки Польща, що була запроваджена в 2016 році. Автор порушує питання щодо виправданості ліквідації гімназійного рівня шкільної освіти. Подано аналіз та порівняння структурних змін, що відбулися внаслідок

реформи освіти в 1999 та 2016 роках. Автор робить висновок, що сучасна реформа освіти спрямована на підвищення якості й доступності освіти, цифрових компетентностей як учнів, так і вчителів, на вдосконалення інклюзивної освіти, на поліпшення дигіталізації шкільної освіти. Структурні, організаційні та змістові зміни, що відбулися в системі освіти Польщі, відповідають світовим тенденціям і слугують подальшому підвищенню якості надання освітніх послуг.

Ключові слова: *гімназія, дигіталізація шкільної освіти, модернізація змісту освіти, Республіка Польща, реформування освіти, рівний доступ до освіти, система шкільної освіти Польщі.*

Постановка проблеми. Хочемо акцентувати, що 12-річна середня школа є властивою для більшості країн Європейського Союзу. Проте, не зважаючи на це, реформи системи освіти не припиняються й донині: бажання віднайти ефективну модель системи освіти в умовах глобалізованого, швидкоплинного світу спонукає країни ЄС постійно рухатися в цьому напрямі. Починаючи з вересня 2018 р., Україна вдруге почала впроваджувати 12-річну середню освіту. В умовах інтеграції України в європейський освітній простір важливим є досвід Польщі як країни з постсоціалістичним минулим, яка досягла значних успіхів на шляху реформування та модернізації системи освіти, зокрема в процесі підвищення її якості.

Аналіз актуальних досліджень. Питання щодо теорії понять «реформи», «реформування», «освітні зміни», «освітній розвиток» було проаналізовано в статтях українських компаративістів А. Джурило, К. Шихненко, О. Шпарик (Джурило, 2014; Шихненко, 2015; Шпарик, 2019). Зокрема, українською дослідницею О. Шпарик у статті «Поняття «освітній розвиток» та «реформування освіти» в сучасному науковому дискурсі України та Китаю» проаналізовано поняття «освітній розвиток» та «реформування освіти» в дослідженнях вітчизняних та китайських учених, подано авторське визначення поняття «розвиток освіти». Зроблено висновок, що поняття «розвиток освіти» є складним, багатокомпонентним та поліфункціональним явищем (Шпарик, 2019, с. 45).

Комплексний погляд на розвиток освіти в країнах Європейського Союзу (ЄС), на процес реформування шкільної освіти, зокрема на проблему тривалості навчання, висвітлено в статті О. Локшиної «Реформи з подовження тривалості шкільної освіти в країнах ЄС: з досвіду імплементації» (Локшина, 2017).

Учена-компаративіст О. Локшина, аналізуючи стратегічні орієнтири розвитку освіти Європейського Союзу та провідних міжнародних організацій, указує на те, що в умовах глобалізації, формування освітньої політики сягає наднаціонального рівня. Серед глобальних завдань, що

стоять перед освітою країн ЄС, О. Локшиною виділено: сприяння набуттю молоддю й дорослими базових навичок/ключових компетентностей для особистісного, професійного розвитку, життя в суспільстві; забезпечення відповідного рівня фінансування освіти, забезпечення належною інфраструктурою, гарантування навчально-методичного забезпечення, наявність висококваліфікованих вчителів (Локшина, 2019).

Сучасний стан та тенденції розвитку реформування шкільної освіти Польщі висвітлено в працях В. Василюк, М. Гербста, Я. Герчинського, О. Глушко, Ю. Грищюк, Т. Левовицького, Д. Рондальської, А. Соботки (Василюк, 2007; Гербст & Герчинський, 2015; Глушко, 2019; Грищюк, 2019; Левовицький, 2013; Herczyński & Sobotka 2017; Rondalska, 2017).

Мета статті полягає в аналізі основних напрямів реформування освіти Республіки Польщі у сфері системи шкільної освіти країни, у контексті визначення проблемних питань у процесі імплементації реформи.

Методи дослідження. Для досягнення мети було використано такі загально-наукові методи, як аналіз і синтез. Аналіз проведено на основі першоджерел, зокрема, було проаналізовано офіційні документи «Закон про освіту» (“Prawo oświatowe”) та Закон «Положення про введення Закону про освіту» (“Przepisy wprowadzające Ustawę – Prawo oświatowe”), ухвалені 14 грудня 2016 р.; конкретний порівняльний метод дав змогу зробити порівняльний аналіз структурної реформи шкільної системи освіти Республіки Польща в різні роки (1999 р., 2016 р.) (*Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe,* 2016; *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające Ustawę – Prawo oświatowe”,* 2017).

Виклад основного матеріалу. Сучасну реформу структури шкільної освіти в Польщі було розпочато в 2016 р. після ухвалення «Закону про освіту» (“Prawo oświatowe”, пол. мовою) та Закону «Положення про введення Закону про освіту» (“Przepisy wprowadzające Ustawę – Prawo oświatowe”, пол. мовою). Імплементація реформи структури освіти передбачає запровадження 8-річної початкової школи, замість 6-річної, 4-річного ліцею (середньої школи) і 5-річного технікуму, а також два ступені професійних училищ. Гімназії, що функціонували до реформи, ліквідовуються або перепрофільовуються на початкові школи, ліцеї й технікуми.

Хочемо закцентувати, що реформа освіти полягає не лише в запровадженні 8-річної початкової школи, 4-річної середньої школи та 5-річної технічної середньої школи, а й у змінах професійно-технічної освіти та нових рішеннях у функціонуванні шкіл та освітніх установ. Одним із основних завдань реформи було поліпшення якості освіти на всіх етапах навчання.

Одночасно зі змінами в структурі шкільної освіти Польщі відбувається й модернізація змісту освіти з акцентом на ключові компетентності. Наприклад, особливу увагу приділяють розвиткові в учнів ІКТ компетентності, зокрема навичок щодо ефективного використання інформаційно-комунікативних технологій. Відповідно до нових навчальних програм, запроваджених Міністерством національної освіти Польщі, у новій школі учні з раннього віку мають уроки програмування. Крім того, вивчення іноземних мов є також у пріоритеті (*Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe,* 2016).

Освітня реформа передбачає розвиток інклюзивної освіти, зокрема, йдеться про створення умов щодо забезпечення рівного доступу до освіти дітям та молоді з особливими потребами, а саме на наданні їм можливості навчатися в усіх типах шкіл. Окрім того, наголошено на необхідності створення умов для забезпечення їх освітніх потреб шляхом реалізації індивідуалізованого навчального процесу, розроблення відповідних навчальних планів, а також створення реабілітаційних класів (*Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe,* 2016).

Щоб докладно розібратися в змінах, які відбулися в системі освіти Республіки Польща після запровадження реформи в 2016 р., розглянемо це питання в ретроспективі. У 90-х рр., після демократичних перетворень, вступ Польщі до Європейського Союзу став окресленою перспективою, що спонукало країну до проведення кардинальних реформ в освітній галузі, приведення її у відповідність до євростандартів.

У 1999 р. у польській освіті було запроваджено структурну реформу, що полягала в скороченні терміну навчання в початковій (основній) школі до шести років, запровадженні рівня гімназії (три роки), та скороченні терміну навчання в школі на вищому від гімназійного рівня. Загалом навчання в межах шкільної освіти становило 12 років: 6 років у початковій школі ((основна школа) + 3 роки у нижній середній школі (гімназії) + 3 роки у середній школі чи технікумі)). Нова 6-річна основна школа була розділена на два етапи: І-й містив 1–3 класи; до ІІ-го належали 4–6 класи. Зауважимо, що основною зміною структури освіти було запровадження гімназії як другої ланки шкільної освіти.

У зв’язку з цим, окремо зупинімося на поверненні в шкільну систему освіти Польщі – гімназії. Відповідно до реформи, навчання в гімназії (Gimnazjum) становило три роки й охоплювало учнів віком від 13 до 16 років. Однією з важливих причин запровадження гімназії було питання забезпечення рівного доступу до якісної освіти й вирівнювання освітніх можливостей для сільської молоді.

Це була перша структурна реформа освіти, ініційована центральною владою й успішно реалізована місцевими органами самоврядування (у 1998 р. у Польщі було проведено реформу децентралізації). У процесі запровадження структурної реформи Міністерство національної освіти Польщі внесло певні зміни. Як наслідок, кількість створених гімназій істотно перевищила початкові плани реформаторів (планували не більше 4 – 4,5 тис. гімназій), а шкільні комплекси, до складу яких належали початкова школа та гімназія, які спочатку заборонили, стали невіддільною частиною польської освіти, особливо в сільській місцевості. На початку реформи було передбачено створення гімназії як автономної, самодостатньої, сучасної, добре обладнаної школи, з кваліфікованими освітніми кадрами, або як школи, що функціонує поряд із чинними на сьогодні середніми школами (Herczyński & Sobotka, 2017).

Наразі в процесі проведення реформи було заплановано одночасні зміни як у структурі освіти, так і в шкільному устрою. Початкова школа та гімназія закріплялися за певними районами. Відтак, вони були зобов'язані взяти учня саме з цього району для уникнення вибірковості. До гімназії приймали всіх учнів, після закінчення 6-річної школи, без екзаменів. Переважна більшість гімназій були муніципальними. Одночасне запровадження двох ключових системних змін (адміністративної та структурної реформи) створило на початковому етапі імплементації певні складнощі управлінського, фінансового, а також кадрового порядку (Гербст та Герчинський, 2015, с. 7).

Крім об'єктивних переваг запровадження гімназійного рівня освіти, були й певні недоліки: це стосувалося, насамперед, гімназій, які входили у шкільні комплекси з початковою школою. Такі гімназії, зазвичай, були розташовані в тому ж самому приміщенні, що й початкова школа, з тим самим директором і педагогічним кадровим складом і таким самим матеріальним забезпеченням та базою. Хочемо зауважити, що модель гімназії такого типу була найпопулярнішою в сільській місцевості. Як зазначали польські науковці Я. Герчинський та А. Соботка, шкільні комплекси, до складу яких входили початкова школа та гімназія, не змогли повною мірою забезпечити учнів якісною освітою (Herczyński & Sobotka, 2017).

Отже, унаслідок реформи сформувалися чотири структурні моделі гімназій: автономна гімназія, сукупна гімназія в комплексі з початковою школою, гімназія з початковою школою з більш вузьким районом охоплення та гімназія з середньою школою (ліцеєм). На думку польських дослідників освіти, мережа гімназій, що поступово створювалася внаслідок системної

структурної реформи, була більш ефективною й раціональною, ніж мережа початкових шкіл (Herczyński & Sobotka, 2014; Herczyński & Sobotka, 2017). Запровадження гімназій у шкільну систему Польщі сприяло подальшим перетворенням освіти на шляху до якісної та сучасної школи щодо її відповідності найкращим світовим та європейським стандартам. Одночасне проведення управлінської реформи, шляхом перекладання відповідальності за роботу й функціонування шкіл на місцеві органи влади, стало важливим досягненням і призвело до глобальних змін в освіті країни.

Варто зазначити, що шкільну освіту Польщі й надалі продовжують реформувати відповідно до викликів суспільства та вимог часу.

Отже, з 2017 р. система освіта Польщі має таку структуру:

- дошкільна освіта (przedszkole): з 3 до 6 років;
- підготовка до школи (zerówka): один рік обов'язкове відвідування дошкільного закладу перед вступом до школи;
- початкова школа (szkoła podstawowa): з 6–7 років і не пізніше 18 років;
- післяпочаткова школа (szkoła ponadpodstawowa), або старша школа – ліцеї, технікуми: з 16 до 20 років;
- вища освіта (szkolnictwo wyższe): з 18 років, після закінчення післяпочаткової школи.

До післяпочаткових шкіл (середніх шкіл) належать: загальноосвітні ліцеї (liceum ogólnokształcące) (4 роки навчання) – після закінчення учні здають випускний іспит (egzamin maturalny) і отримують атестат; технікум (technikum) (5 років навчання) – випускники складають іспит та отримують атестат і диплом про професійну кваліфікацію; 3-річні професійні школи I ступеня (branżową szkołę pierwszego stopnia); 2-річні професійні школи II ступеня (branżową szkołę drugiego stopnia) – після закінчення випускники отримують дипломи, що підтверджують їх певну професійну кваліфікацію. Окрім того, функціонують «поліцеальні» школи або післяліцейні школи (szkołę policealną) – тривалість навчання становить від 1 року до 2,5 років, дають змогу отримати певну професійну кваліфікацію з тієї або іншої професії. До «поліцеальних» шкіл мають право вступати люди після закінчення середньої, середньої технічної чи професійної школи, віком від 18 років, при цьому не потрібно мати атестат середньої школи (*Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe,* 2016; *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe,* 2017).

Реформа освіти Республіки Польща 2016 р., яка була ініційована правлячою партією «Право і справедливість» і підтримана більшістю суспільства, водночас мала деякі застереження серед учителів та

науковців. Кінцева мета реформи – це рівний доступ до освіти, покращення якості освіти, сприяння кращій адаптації її до ринку праці.

Проте, на думку польських дослідників (Я. Герчинського, А. Соботки), на рівність доступу до освіти впливають різні чинники, серед яких шкільна система (організація та стан шкіл) є лише одним із них. Серед інших важливих чинників виділяють: соціально-економічний розвиток, довіру до влади, готовність до співпраці, систему цінностей, кваліфікацію вчителів, мотивацію учнів до навчання, вплив батьків тощо. Щодо фінансового аспекту реформи структури шкільної освіти спеціалісти зауважували, що свого часу на її імплементацію державою та місцевими органами самоврядування було виділено значну кількість коштів, тому ліквідація гімназій призведе до суттєвих фінансових збитків і подальших фінансових витрат (*Za czy przeciw? Opinia torunian na temat planowanej reformy gimnazjum,* 2017, p. 19.).

Незаперечним був той факт, що рівень освіти в гімназіях за результатами міжнародних досліджень, зокрема PISA був достатньо високим і щороку підвищувався. У 2018 р. польські учні за результатами досліджень PISA посіли 10 місце серед 79 країн світу (OECD, 2019). Незважаючи на всі застереження, 1 вересня 2019 р. гімназії, створені в результаті реформи системи освіти в 1999 р., були закриті після 20 років роботи.

Як ми вже зазначали раніше, реформа системи освіти, яку було запроваджено з 1 вересня 2017 р., передбачала, серед іншого, перетворення двоступеневої обов'язкової середньої освіти (6-річна початкова школа + гімназії, 3 роки навчання) на одну 8-річну початкову школу. Унаслідок реформи, навчання в початковій школі має два етапи: 1–3 класи (рання шкільна освіта) інтегроване навчання; 4–8 класи, предметне навчання. З 2018/19 навчального року учні після закінчення 8 класу початкової школи мусять складати зовнішній екзамен. Відповідно до змін, що відбулися в структурі освіти, 3-річні загальноосвітні ліцеї стали 4-річними ліцеями, а 4-річні технікуми – 5-річними технікумами. З 2017 р. окремий етап освіти в Польщі (гімназійний) був об'єднаний із початковим. Фактично з 2019 р. гімназії в Польщі як окремий етап освіти, були повністю ліквідовані: гімназії, що функціонували в комплексах шкіл разом із початковою школою чи загальноосвітнім ліцеєм, були включені до цих шкіл.

У Польщі на 2016 р. було 7443 гімназій: із них понад 5,5 тис. при школах початкових або середніх. Важливим аргументом щодо обґрунтування рішення про закриття гімназій було посилання на існування вибірковості зарахування до муніципальних шкіл цього типу та на різні способи функціонування гімназій у сільській місцевості (об'єднані школи з

однією чи кількома початковими школами чи незалежні школи). Крім того, функціонування гімназій разом із початковою школою, т. зв. шкільні комплекси, викликало в більшості освітніх експертів і науковців справедливу критику. Так, на думку польської дослідниці Д. Рондальської, освітня реформа щодо зміни структури шкільної освіти Польщі 2017 р. недостатньо враховує результати попередньої реформи й здебільшого є політично вмотивованою (Rondalska, 2017, p. 1).

Порівнюючи між собою освітні реформи, що відбулися в Польщі в різні роки (1999 і 2016 рр.), бачимо, що поряд зі зміною в структурі освіти вони були спрямовані на поліпшення якості та сприяли рівному доступу до освіти. Ці освітні зміни можна окреслити як заплановані та системні.

Хочемо зазначити, що реформа освіти 2016 р. передбачає не лише структурні, а й організаційні та змістові зміни в освіті Польщі, зокрема, для її імплементації необхідно:

1) розробити базові навчальні програми для дошкільної освіти, загальної освіти, а також для професійного навчання;

2) розробити нові підручники, посібники для загальної освіти, методичні рекомендації для вчителів;

3) розробити рамкові навчальні плани;

4) провести перепідготовку вчителів;

5) осучаснити й оновити шкільну інфраструктуру, запровадити сучасні технології, зокрема оснастити інтернетом всі школи країни.

Як позитив реформи, поміж іншого, можна визначити запровадження загальнонаціональної освітньої мережі (OSE, пол.м. Ogólnopolska Sieć Edukacyjna). OSE – це програма, що передбачає об’єднання всіх польських шкіл мережею інтернет. Отже, відповідно до програми, школи будуть централізовано забезпечені доступом до швидкісного широкосмугового, безпечного інтернету, а також безкоштовним навчальним контентом для викладачів та учнів. Програма OSE була розроблена з метою підвищення рівня цифрових компетентностей як учнів, так і вчителів, і сприятиме забезпеченню рівних можливостей для учнів і молоді, зокрема це стосується тих, хто мешкає в сільській місцевості (*European Commission,* 2019). Таким чином, розвиток дигіталізації шкільної освіти як сучасної світової тенденції сприяє впровадженню в школах країни цифрових технологій.

Міністерство національної освіти Польщі активно реагує на світові виклики, пов’язані з COVID-19. У межах допомоги, школам безкоштовно нададуть шкільні мультимедійні пакети та планшети і це не єдині заходи, які вживає уряд у зв’язку з обмеженим функціонуванням шкіл,

спричиненим епідемією COVID-19. З метою підтримки органів місцевого самоврядування у виконанні завдань, обумовлених необхідністю проведення дистанційної освіти, урядом були розроблені програми «Цифрова Польща», «Віддалена школа» і «Віддалена школа+».

На програми «Віддалена школа» і «Віддалена школа+» урядом було виділено фінансування (367 млн. злотих). Зокрема, у межах програми «Віддалена школа» з 1 квітня 2020 року органи місцевого самоврядування можуть подавати заявки на отримання коштів на придбання обладнання (комп'ютери, ноутбуки, а також програмне забезпечення, страхування обладнання та мобільного доступу до інтернету) для дистанційного навчання як для учнів, так і для викладачів.

Програма «Активна дошка» на 2020-2024 рр. зосереджена насамперед на підтримці закладів, які забезпечують освіту для учнів та молоді з особливими освітніми потребами. Проєкт також ураховує ситуації, коли навчання відбувається як частина дистанційної освіти. Необхідність швидко реагувати на виклики, пов'язані з пандемією, спонукає світ шукати ефективні інструменти для організації навчального процесу. У Польщі були розроблені декілька урядових програм, на реалізацію яких було виділено цільове фінансування, розроблено механізми для впровадження дистанційного навчання.

У Польській Республіці не всі рівні освіти є обов'язковими: так, дошкільну освіту (дитячий садочок) і вищу освіту (університет) за бажання можна не здобувати. Після реформування структури освіти (2017 р.) обов'язкове навчання становить 9 років (учні віком 6/7 – 15 років), охоплюючи один рік підготовки до школи (zerówka) та 8-річну початкову школу. Зазначимо, що останній рік у дитячому садку (коли дитині виповнюється 5 або 6 років) є обов'язковим для всіх дітей, які через рік підуть до школи. Отже, всі діти зобов'язані відвідувати т.з. «підготовку» (zerówka) перед вступом до школи. Але в батьків є вибір: дитина може відвідувати курси в дитячому садку, у початковій школі або вчитися в спеціальних групах, так званих дошкільних центрах.

Освіту в післяпочаткових закладах – ліцеях або технікумах – уже вважають профільною. Учень може самостійно вибирати, де саме йому продовжувати навчання: у ліцеї, технікумі або профучилищі.

Отже, структурні зміни, що відбуваються в освіті Польщі стосуються також загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів. Реформа середніх шкіл розпочнеться з навчального року 2019/2020 і завершиться в 2023/2024 навчальному році.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Процес реформування освіти, що розпочався в Польщі в 2016 р., спрямований, перш за все, на підвищення якості, відповідає світовому тренду щодо трансформаційних процесів та змін в освіті. Сучасна реформа освіти Польщі спрямована на модернізацію структури та змісту шкільної освіти, актуалізацію реформ професійно-технічної та вищої освіти. Визначено, що внаслідок реформи 6-річна початкова освіта та гімназійний рівень освіти були перетворені на 8-річну початкову школу, 3-річні ліцеї на 4-річні, а 4-річні технікуми на 5-річні технікуми тощо. Зміст структурних реформ, передусім ліквідація гімназій, викликав дискусії й неоднозначне ставлення серед учителів та науковців. Серед викликів, з якими стикається освіта країни – це потреба в значному фінансуванні на імплементацію освітньої реформи. Тому наскільки рішення щодо ліквідації гімназій після майже 20-річного їх функціонування було виправданим – покаже час. Наразі висновки щодо впроваджених змін робити зарано, оскільки освітню реформу було розпочато в Польщі лише з кінця 2016 року. Вважаємо, що оцінити доцільність та ефективність реформи шкільної освіти Польщі можна буде лише після проведення відповідного незалежного моніторингу.

До позитивних новацій реформи можна віднести запровадження обов'язкової дошкільної підготовки, удосконалення інклюзивної освіти, актуалізацію цифровізації та сучасних технологій в освіті, осучаснення шкільної інфраструктури. Можна зробити висновок, що модернізаційні процеси в освіті Республіки Польща з акцентом на поліпшенні якості на всіх рівнях, перш за все, відповідають запитам суспільства і спрямовують освіту країни на подальший розвиток відповідно до найкращих європейських та світових стандартів.

ЛІТЕРАТУРА

Василюк, А. В. (2007). *Реформи шкільної освіти в Польщі: історія й сучасність.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя (Vasyliuk, A. V. (2007). *School education reforms in Poland: history and modernity.* Nizhyn: Mykola Gogol Nizhyn State University Publishing House).

Гербст, М., Герчинський, Я. (2015). *Баланс інституційних змін. Децентралізація освіти у Польщі: Досвід 25 років*. Варшава: Інститут Освітніх Досліджень (Herbst, M., Herchynskyi, Ya. (2015). *The Balance of Institutional Change. Decentralization of Education in Poland: 25 Years' Experience.* Warsawa: Institute for Educational Research.

Глушко, О. З. (2019). Модернізаційний вимір шкільної освіти у Польщі: ключові тенденції розвитку. *Український педагогічний журнал, 4,* 32-41 (Hlushko, O. Z. (2019). Modernization dimension of school education in Poland: key development trends. *Ukrainian educational journal, 4,* 32-41). Retrieved from: https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-4-32-41.

Грищук, Ю. В. (2019). *Розвиток педагогічної освіти у Республіці Польща в контексті європейських інтеграційних процесів* (дис. … канд. пед. наук: 13.00.04). Київ (Hryshchuk, Yu. V. (2019). *Development of pedagogical education in the Republic of Poland in the context of European integration processes* (PhD thesis). Kyiv).

Джурило, А. П. (2014). До питання «реформування» як однієї з ключових дефініцій у галузі освіти». *Нові технології навчання, 82,* 81-87 (Dzhurylo, A. P. (2014). Revisiting the reform as one of the key definitions in the field of education. *New learning technologies, 82,* 81-87).

Левовицький, Т. (2013). Про цілі та результати реформ – між тривалими розмовами реформаторів та освітньою дійсністю, *Освітологія, 2,* 15-28 (Levovytskyi, T. (2013). About the Aims and Results of the Reforms – Between the Prolonged Conversations of the Reformers and Educational Reality, *Osvitolohiia, 2,* 15-28). Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ocvit_2013_2_4.

Локшина, О. І. (2017). Реформи з подовження тривалості шкільної освіти в країнах ЄС: з досвіду імплементації. *Український педагогічний журнал, 3,* 43-53 (Lokshyna, O. I. (2017). Reforms on school education extension in the EU countries: on experience of implementation. *Ukrainian educational journal, 3,* 43-53).

Локшина, О. І. (2019). Стратегічні орієнтири міжнародних організацій у галузі освіти. *Український педагогічний журнал, 2,* 5-14 (Lokshyna, O. I. (2019). Strategic benchmarks of international organisations in the area of education, *Ukrainian educational journal, 2,* 5-14). Retrieved from: https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-2-5-14.

Шихненко, К. І. (2015). *Розвиток теорії освітніх змін у педагогічній думці США (кінець XX – початок XXI століття)* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01). Суми (Shykhnenko, K. I. (2015). *Development of the Educational Change Theory in the Pedagogy of the USA (the Last Quarter of the XX – the Beginning of the XXI Century)* (PhD thesis). Sumy).

Шпарик, О. М. (2019). Поняття «освітній розвиток» та «реформування освіти» у сучасному науковому дискурсі України та Китаю. *Український педагогічний журнал, 3,* 38-49 (Shparyk, O. (2019). Concept of “educational development” and “education reform” in the modern scientific discussion of Ukraine and China. *Ukrainian educational journal, 3,* 38-49). Retrieved from: https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-3-38-49.

European Commission (2019). *Education and Training Monitor 2019. Poland Report.* Derectorate – General for Education, Youth, Sport and Culture. Retrieved from: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-poland_en.pdf

Herczyński, J. & Sobotka, A. (2014). *Diagnoza zmian w sieci szkół podstawowych i gimnazjów w Polsce 2007-2012*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych. (Herczynski, J., Sobotka, A. (2014). *Diagnosis of changes in the network of primary and lower secondary schools in Poland 2007-2012*. Warsaw: Educational Research Institute). Retrieved from: http://produkty.ibe.edu.pl/docs/raporty/ibe-raport-diagnoza-zmiany-w-sieci-szkol.pdf

Herczyński, J. & Sobotka, A. (2017). Organisational models of gymnasium in Poland. *Edukacja, 141 (2),* 5-31. Retrieved from: https://doi.org/10.24131/3724.170201

OECD (2019). *Programme for International Student Assessment (PISA). Results from PISA.* Retrieved from: https://www.oecd.org/pisa/publications/PISA2018_CN_POL.pdf

Rondalska, D. (2017). Reforma szkolna z roku 2016 – troska o ucznia czy innowacja na zamówienie polityczne. *Studia Edukacyjne, (45),* 291-310 (Rondalska, D. (2017). The school reform of 2016 – care for the student or innovation on a political order. *Educational Studies, (45),* 291-310). Retrieved from: https://doi.org/10.14746/se.2017.45.20.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *"Prawo oświatowe"* [Dz.U. 2017 poz. 59]. (Act of December 14, 2016. *"Educational Law"*) (2016). Retrieved from: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000059/O/D20170059.pdf.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *"Przepisy wprowadzające Ustawę – Prawo oświatowe"* [Dz.U. 2017 poz. 60]. (Act of December 14, 2016 *"Provisions introducing the act – Education Law"*). (2017). Retrieved from: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000060/O/D20170060.pdf

Ustawa z dnia 8 stycznia 1999 r. *"Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego"* [Dz.U. Nr. 12, poz. 96] (1999) (Act of January 8 (1999). *"Regulations introducing the reform of the school system"*). Retrieved from: http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19990120096

Za czy przeciw? Opinia torunian na temat planowanej reformy gimnazjum (2017). Toruń: Instytut Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (*For or against? Opinion of Toruń residents on the planned reform of the gymnasium* (2017). Toruń: Institute of Sociology of the Nicolaus Copernicus University in Toruń). Retrieved from: http://www.home.umk.pl/~pryzmat/images/dokumenty/Raport_gimnazja.pdf

РЕЗЮМЕ

Глушко Оксана. Современная система образования Республики Польша: актуальные вопросы реформирования**.**

В статье рассмотрена реформа образования Республики Польша, которая была введена в 2016 году. Автор ставит вопрос относительно оправданности ликвидации гимназийного уровня школьного образования. Представлены анализ и сравнение структурных изменений, произошедших в результате реформы образования в 1999 и 2016 годах. Автор делает вывод, что современная реформа образования направлена на повышение качества и доступности образования, цифровых компетентностей, как учеников, так и учителей, на совершенствование инклюзивного образования, на улучшение дигитализации школьного образования. Изменения, которые произошли в структуре, организации и содержании образования Польши, соответствуют мировым тенденциям и служат дальнейшему повышению качества предоставления образовательных услуг.

Ключевые слова: *гимназия, дигитализация школьного образования, модернизация содержания образования, Республика Польша, равный доступ к образованию, реформирование образования, система школьного образования Польши.*

SUMMARY

Glushko Oksana. Modern education system of the Republic of Poland: major aspects of reform.

The article examines the educational reform of the Republic of Poland, which was introduced in 2016. The methodological basis of the research is the system-integrated

principle of scientific and pedagogical search. The theoretical and comparative analysis was based on the analysis of Polish legislative documents in the education field.

The article describes the school system in Poland, which functions after the introduced educational reform in 2016. It is determined that in the school education system in Poland there was an introduction of an 8-year elementary or basic school, instead of a 6-year school and a gymnasium (3 years); 3-year general education lyceums became 4-year lyceums (general secondary), and 4-year technical schools – 5-year technical schools, as well as two levels of vocational schools. The author raises the question of the justification for the liquidation of a gymnasium at the school education level. It was noted that it will be possible to assess the feasibility and effectiveness of the school education reform in Poland only after conducting appropriate independent monitoring.

The analysis and comparison of structural changes that occurred as a result of the education reform in 1999 and 2016 are presented. It was analyzed in detail, introduced in 1999 gymnasium level of school education. In particular, it was noted that educational reforms that took place in Poland in different years, along with changes in the education structure, were aimed at improving quality and promoting equal access to education. These educational changes can be defined as planned and systemic.

The author concludes that modern education reform is aimed at improving the quality and accessibility of education, digital competencies of both students and teachers, at improving inclusive education, digitalization of school education. Structural, organizational and curriculum changes that have taken place in the education system of Poland are in line with global trends and serve to further improve the quality of educational services.

Further research requires the issue of the effectiveness of reforms, taking into account the requirements of the time, in particular, the relationship between education and the labor market in the aspect of the educational policy formation in the long term.

Key words: *gymnasium, digitalization of school education, modernization of the educational content, Republic of Poland, education reform, equal access to education, school system of Poland.*

UDC 378.6:61(73)]:616-071:005.342

Alla Kulichenko
Zaporizhzhia State Medical University
Sumy State Pedagogical University Named after A. S. Makarenko
ORCID ID 0000-0003-1469-3816
Maryna Boichenko
Sumy State Pedagogical University Named after A. S. Makarenko
ORCID ID 0000-0002-0543-8832
DOI

CLINICAL RESEARCH IN THE MEDICAL COLLEGES OF U.S. UNIVERSITIES: INNOVATION TRENDS

The article reveals innovation trends and their features during clinical trials in medical colleges of U.S. universities. The authors have found that clinical research deals with developing